# אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת נ

## תמצית האגרת

**תאריך ומקום:** ר"ח שבט תרס"ז – יפו
**נמען:** ר' דובער מילשטיין

הרב קוק מייעץ להורה איך לנהוג בבניו שהתרחקו מן הדת: במידת החסד, ולומר להם שיש בנטיותיהם דברים טובים שהם עצמם "גופי תורה". אפשר לתת להם חופש ללמוד השכלה ושפות, ולבקש מהם לשמור לפחות על המצוות העיקריות, מתוך יושר כלפי האומה. כפייה בכוח רק תזיק, ובהדרגה הם ובניהם יתקרבו. הרב קוק גם מאשר שהיין מרחובות כשר.

### עיקרי הדברים

- יחס לנוער המתרחק מן הדת.
- חינוך בדרך החסד וההדרגה.

**נוסח האגרת עם ביאור**

*בגרסה זו משולב ביאור בתוך נוסח האגרת. הביאור מופיע כך:* [בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת] *והוא אינו חלק מלשון האגרת.*

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו, ר"ח שבט תרס"ז[3].

כ'[4] ידידי הנכבד הרב המופלג הנגיד מו"ה[5] דובער מילשטיין [הרב דוב בער מילשטיין, שבניו התרחקו מן הדת] נ"י[6], שלו'[7] וברכה.

הגיעני מכתבו היקר. ואשר בעצתי ישאל ע"ד[8] התנהגותו עם בניו, כבר אמרתי לכ"ת[9] בהיותו פה עמנו, ששיטתי היא להתנהג דוקא במדת החסד הגמור עם הצעירים, ולומר להם שיש בנטיותיהם כמה דברים טובים, וכל עיקר טעותם אינו כי"א[10] מה שהם סוברים שהדברים הטובים שהם מרגישים הם נגד התורה, ובאמת הם הם הנם גופי תורה. ע"כ[11], אע"פ[12] שראוי ליתן להם חופש ללמוד כתב ולשונות וחכמות, כאות נפשם, מ"מ[13] ראוי שהם מצדם יראו את חבתם ליהדות ולמצות, לכה"פ[14] להעקריות והחמורות, [לפחות למצוות העיקריות והחמורות] שבזה הם עושים חסד ומשפט עם כלל ישראל. וצריך להסביר להם, לפי מדרגתם, שלעשות צדקה

---

1 ב"ה – ברוך השם
2 עה"ק – עיר הקודש
3 תרס"ז – השנה תרס"ז (1906/1907)
4 כ' – כבוד
5 מו"ה – מורנו הרב
6 נ"י – נרו יאיר
7 שלו' – שלום
8 ע"ד – על דבר
9 לכ"ת – לכבוד תורתו
10 כי"א – כי אם
11 ע"כ – על כן
12 אע"פ – אף על פי
13 מ"מ – מכל מקום
14 לכה"פ – לכל הפחות

נצחית עם האומה, ע"י[15] מה שיגרמו מצדם, שיחיו בקרבה הדברים המקודשים לה מראש מקדם, הוא דבר ישר לכל אדם, ואיש ישראל צריך להרגיש את היושר הזה באופן יותר גדול, מפני שבכל אופן יוכל אפילו היותר ירוד שבנו למצא, שיש לנו איזה הצטיינות מכל העמים ברוחניות, וזאת ההצטיינות אין ראוי לכל ישר-דרך לגרום מצדו שתהי'[16] נשפלת, כ"א ראוי לגרום לה חשיבות, ע"י מה שמתנהגים, ביחד עם ההשכלה, והסדרים החדשים בחיים לפי הזמן, בכ"ז[17] בדרכי ישראל. זאת היא המדרגה הנמוכה מאד, בתכלית השפלות, שכשידברו ההורים אל הבנים על פיה ימצאו להם בהם אזנים קשובות. ואם יאבו בחוזק יד להרימם למעלה ממדרגתם, ע"י התלהבות פנימית של קדושה, שהאבות מרגישים בלבבם, לא יועיל כלל להם רק יזיק. ע"כ אשרי אדם שומע לעצתי בזה, שבזה יציל את בניו מרדת ויקרבם באהבה לאט לאט לדרכי ישראל, וסוף סוף כשיבאו בשנים יטיבו מעשיהם, ובניהם אשר יולדו יוכלו להיות טובים מאבותיהם. והשי"ת[18] יעזרנו להטות לבב פושעי עמנו לתשובה שלמה, ויחיש לנו ישועתו באמת, בבא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב. [ישעיהו נט, כ]

וע"ד[19] היין הנעשה ברחובות, [יין מיקב המושבה רחובות] יוכל כבודו לשתות בלא שום חשש, כי מתנהג הכל בדרך הכשרות.

אחתום בברכה ואה"ר[20], כנה"י[21] ונפש ידידו דוש"ת[22] באהבה,

הק'[23] אברהם יצחק הכהן קוק הנ"ל[24]

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

---

15 ע"י - על ידי
16 שתהי' - שתהיה
17 בכ"ז - בכל זאת
18 והשי"ת - והשם יתברך
19 וע"ד - ועל דבר
20 ואה"ר - ואהבה רבה
21 כנה"י - כנפשו היקרה
22 דוש"ת - דורש שלומו ותורתו
23 הק' - הקטן
24 הנ"ל - הנזכר לעיל